

Nr 201.

Av herr **Almkvist**, *angående tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, inrättade av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 236 föreslås bland annat tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid folkskoleseminariernas övnings-skolor och statens småskoleseminarier, men däremot har för lärare vid småskoleseminarier upprättade av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, intet sådant lönetillägg upptagits. Ehuru dessa läroanstalter icke äro statens egna utan endast statsunderstödda, synes mig dock starka skäl tala för att deras lärare erhålla lönetillskott av statsmedel.

Till en början vill jag anföra, vad kungl. skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden den 31 augusti 1920, anfört rörande denna sak. Överstyrelsen skriver:

»Beträffande de principer, efter vilka avlöningen för småskoleseminariernas lärare bestämdes, får överstyrelsen erinra om följande.

I den av folkskolöverstyrelsen den 28 december 1918 gjorda underdåniga framställning som i huvudsak lades till grund för ovan berörda proposition, framhöll överstyrelsen i fråga om de avlöningsgrunder, som för småskoleseminarierna borde tillämpas, att det syntes överstyrelsen mest lämpligt, att nämnda lärare i lönehänseende likställdes med lärarna vid folkskoleseminariernas övningsskolor. De båda sålunda berörda lärargrupperna kunde nämligen såväl i fråga om utbildning som i fråga om tjänstgöringens art och betydelse anses vara ungefär likställda. Det kunde enligt överstyrelsens mening sättas i fråga, om ej löneförmånerna för landstingsseminariernas lärare borde sättas något högre än lärarnas vid folkskoleseminariernas övningsskolor. Då det emellertid såväl från statens synpunkt som för landstingsseminarierna och lärarna själva

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 72 häft. (Nr 201.)

torde vara förmånligt, att vid nu ifrågasatt lönereglering nämnda lärare bleve fullt jämställda med en viss grupp av statsanställda lärare, fann sig överstyrelsen böra föreslå, att ordinarie lärare med full tjänstgöring vid småskoleseminarium i lönehänseende likställdes med övningsskollärare vid folkskoleseminarium. Härvid förutsatte dock överstyrelsen, att småskoleseminariernas lärare komme att tillerkännas dyrtidstillägg i samma utsträckning, som kunde komma att tilldelas nyss nämnda övningsskollärare, samt att härför erforderliga anslag komme att utgå av statsmedel.

Vidare framhöll överstyrelsen, att därest en för vissa befattningshavare i statens tjänst genomförd tillfällig lönereglering komme att utsträckas jämväl till folkskoleseminariernas övningsskollärare, en motsvarande löneförbättring givetvis borde tillerkännas lärarna vid småskoleseminarierna och medel därtill beredas genom ökning i statens bidrag.

Till dessa av överstyrelsen framhållna synpunkter anslöt sig vederbörande departementschef, som i ovan berörda framställning till riksdagen bland annat anförde, att avlöningen åt småskoleseminariernas lärare uppenbarligen icke borde sättas lägre än folkskoleseminariernas övningsskollärare.

Sagda grundsats blev ock godkänd av riksdagen, som i sin skrivelse nr 8 A den 12 juni 1919, sid. 132, härom yttrar: »Det nu föreliggande förslaget avser, att landstingsseminariernas lärare med full tjänstgöring skulle i avlöningshänseende likställas med lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och att därvid ingen skillnad skulle göras mellan lärare, som tjänstgjorde företrädesvis i seminarieklasserna, och lärare, som tjänstgjorde företrädesvis i övningsskolor. Såväl i avseende å nu angivna lärare som beträffande vad i övrigt föreslagits i fråga om avlönings- och pensionsförhållanden har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag».

Ehuru i enlighet med riksdagens beslut genom avlöningskungörelse den 31 december 1919 begynnelselön och ålderstillägg för landstingsseminariernas lärare blevo satta till de belopp, som av 1918 års riksdag bestämts för folkskoleseminariernas övningsskollärare, har emellertid den av statsmakterna i princip godkända likställigheten i avlöningshänseende mellan nu berörda lärargrupper sedan dess blivit betydligt förskjuten till nackdel för småskoleseminariernas lärare.

Sålunda beviljade redan 1919 års riksdag för samma år tillfällig löneförbättring för lärarna vid folkskoleseminariernas övningsskolor till belopp av för manlig lärare 530 kronor och kvinnlig lärare 470 kronor, vilken löneförbättring enligt beslut av 1920 års riksdag även utgår för sistnämnda år.

En ytterligare skillnad i avlöningshänseende mellan ifrågavarande lärargrupper har uppkommit därigenom, att de av riksdagen beviljade dyrtidstilläggen beräknas efter olika grunder för ifrågavarande båda grupper av befattningshavare. Medan folkskoleseminariernas övnings-skollärare i nämnda hänseende tillerkänts dyrtidstillägg efter samma grunder som övriga befattningshavare i statens tjänst, varav bland annat följer, att dyrtidstillägg utgår även på den tillfälliga löneförbättringen, hava småskoleseminariernas lärare hänförs till de kommunalt anställda lärargrupperna, vilka erhålla dyrtidstillägg efter mindre förmånliga grunder. Med beräkning efter de grunder för dyrtidstilläggen, som för båda kategorierna gälla från den 1 juli 1920 tills vidare, uppkommer följande skillnad för år för befattningshavare, som befinner sig i första löne-graden och som icke är familjeförsörjare; dyrtidstillägget vid småskoleseminarium understiger för manlig lärare med 1,085 kronor och för kvinnlig lärare med 977 kronor vad som tillkommer motsvarande lärare vid folkskoleseminariums övningsskola. Sammanlägges den tillfälliga löneförbättringen och nyssnämnda skillnader i dyrtidstilläggen, erhålles beloppen 1,615 kronor och 1,447 kronor, med vilka manlig och kvinnlig lärares vid småskoleseminarium årslön understiger övningsskollärarnas vid folkskoleseminariernas avlöning. För lärare i högre lönegraden blir skillnaden givetvis ännu större.

Denna olikhet är uppenbarligen i och för sig orimlig, då statsmakterna så nyligen som år 1919 godkänt grundsatsen om likställighet. Men den efterblivenhet i lönehänseende, som sålunda drabbat småskoleseminariernas lärare, måste även inverka i hög grad ogynnsamt på ifrågavarande läroanstalter. Överstyrelsen har ock kunnat märka, att de lediga lärartjänsterna vid småskoleseminarierna under det gångna året lockat endast ett fåtal sökande. I flera fall hava blott en eller två sökande anmält sig. Men det är tydligt, att, om den år 1919 av riksdagen beslutade reformeringen av småskollärrinneutbildningen, vilken nu håller på att genomföras, skall bliva till avsedd nytta, måste seminarierna först och främst erhålla fullgoda lärarkrafter.

Överstyrelsen finner det sålunda synnerligen angeläget, att avlöningsförmånerna för småskoleseminariernas lärare snarast höjas, så att verklig likställighet med folkskoleseminariernas övningsskollärare i nämnda hänseende, såsom ursprungligen avsetts, kommer till stånd. I enlighet med vad ovan framhållits, bör detta ske därigenom, att småskoleseminariernas lärare erhålla dels tillfällig löneförbättring med belopp, som ovan angivits, dels dyrtidstillägg efter samma grunder som statens befattningshavare.

Till ytterligare stöd för detta yrkande anser sig överstyrelsen böra erinra därom, att i samband med den löne reglering för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier, som vid 1920 års riksdag genomförts i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förut bestämts i fråga om avlöningen för landstingsseminariernas lärare, riksdagen uttryckligen uttalat, att jämte den reglerade lönen tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg skola utgå till lärarna vid statens småskoleseminarier.

Vad slutligen angår frågan om dyrtidstillägg för småskoleseminariernas lärare har överstyrelsen redan framhållit, att dessa lärare för innevarande år blivit i nämnda hänseende sammanförda med folk- och småskollärare m. fl. kommunalt anställda lärargrupper vilka, jämlikt nådiga kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 496) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt nu nämnda lärare, erhålla dyrtidstillägg efter oförmånligare beräkning än statens befattningshavare. Överstyrelsen hemställer i sin samtidigt härmed avgivna framställning rörande anslag på tilläggsstat för år 1921 på där anförda skäl, att dyrtidstillägg måtte för år 1921 även för de kommunalt anställda lärarna utverkas efter enahanda grunder som för befattningshavare i statens tjänst. I detta sammanhang får överstyrelsen blott framhålla, att småskoleseminariernas lärare böra — oavsett hur dyrtidstilläggsfrågan kommer att lösas för övriga kommunalt anställda lärargrupper — i enlighet med riksdagens gjorda uttalande, att de böra i lönehänseende vara likställda med folkskoleseminariernas övningsskollärare, erhålla dyrtidstillägg efter samma grunder som dessa sistnämnda.»

I sitt utlåtande till chefen för ecklesiastikdepartementet den 22 december 1920 hava de tillkallade sakkunniga, byråchefen Edv. Göransson och lektor Julius Swenning rörande denna fråga yttrat:

»Lärare vid småskoleseminarier upprättade av landsting och stad, som ej i landsting deltaga, erhöilo löne reglering genom beslut av 1919 års riksdag. Lönerna fastställdes i överensstämmelse med lönerna för lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor. Lärarna vid dessa småskoleseminarier, som under år 1920 visserligen icke åtnjutit tillfällig löneförbättring, synas dock böra erhålla sådan för år 1921 till enahanda belopp, som lärarna vid statens småskoleseminarier, eftersom lönerna äro avvägda på enahanda sätt.»

För att om möjligt bereda småskoleseminariernas lärare någon kompen sation för år 1920 ingick överstyrelsen den 25 augusti 1920 med en skrivelse till de landsting, som upprättat småskoleseminarier, med anhållan, att dessa landsting för år 1920 måtte anslå en löneförbättring till ovannämnda lärare. Några av dessa landsting biföllo denna fram-

ställning, men flertalet avslog densamma, vilket föranledde avsevärd olikhet i lönerna vid de olika seminarierna.

Det synes icke heller finnas någon utsikt till att landstingen för framtiden härvidlag skola träda emellan, därest riksdagen sviker sin utfästelse om likställighet med lärare vid folkskoleseminariernas övnings-skolor. Landstingen äro ju i allmänhet starkt skattetyngda, och genom den beslutade omorganisationen av småskoleseminarierna hava de blivit än mer betungade.

Såsom överstyrelsen framhållit, måste givetvis de mindre tillfredsställande löneförmånerna hava en oförmånlig inverkan på seminarierna och möjligheten för dem att fullgöra sin betydelsefulla uppgift. Det är av största vikt, att till dessa platser erhålla de bästa lärarekrafterna, då ju dessa lärare skola ombesörja utbildningen av småskollärarinnor och därigenom indirekt utöva inflytande på hela småskolan, mindre folkskolan och ett gott stycke in i folkskolan.

Från statsfinansiell synpunkt synes mig icke den av mig ifrågasatta löneförbättringen böra verka avskräckande, då den här ifrågavarande lärarekåren är relativt fåtalig.

Vid slutet av år 1920 voro vid ifrågavarande seminarier anställda 5 manliga och 57 kvinnliga ordinarie ämneslärare. Antalet extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring utgjorde 7, därav 1 manlig och 6 kvinnliga.

Om den norm, Kungl. Maj:t föreslagit för lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier följes, skulle den summa, som erfordrades för nu ifrågavarande löneförbättring, uppgå till ungefär 30,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført, får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, som inrättats av landsting eller stad, som ej i landsting deltaga, måtte för år 1921 utgå efter samma grunder som för lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier.

Stockholm den 8 april 1921.

N. J. F. Almkvist.